

Kéknyelv betegség

RÖVID ISMERTETŐ

n é b i h

Termőföldtől az asztalig

MI AZ A KÉKNYELV BETEGSÉG?

A kéknyelv betegség (angolul: bluetongue) törpeszúnyogok által terjesztett fertőző, de állatról állatra közvetlenül nem terjedő vírusos állatbetegség, mely a házi és vadon élő kérődző állatokat (szarvasmarha, juh, kecske, szarvasfélék) támadja meg.

A betegség súlyossága eltérő a különböző fogékony fajok körében. A tünetek juhokban általában súlyosabbak (lesoványodás vagy elhullás), a szarvasmarhák rendszerint kevésbé érzékenyek a betegségre. A fertőzött állatoknál az elhullási arány viszonylag alacsony, de a betegség súlyos szövődményekkel járhat, így sokáig elhúzódhat.

A vírusnak jelenleg 26 ismert szerotípusa van. Hazánkban 2014 őszén a 4-es szerotípust azonosították.

MI AZ A KÉKNYELV BETEGSÉG?

A kéknyelv betegség világszerte előfordul, olyan régiókban, ahol a betegség terjesztéséért felelős törpeszúnyogok jelen vannak. Így Afrikában, Ázsiában, Ausztráliában, Európában és Észak-Amerikában egyaránt megállapították már a betegséget. A betegség megjelenése szorosan összefügg a törpeszúnyogok aktivitásával, tehát meleg és nedves időszakokban gyakoribb, majd az első fagy és tartós hideg beálltával megszűnik.

Európában korábban csak alkalmanként, a görög szigetekre behurcolva fordult elő, azonban az elmúlt évtizedben a kórokozót egyre több országban azonosították. Az esetek száma jelentősen megnőtt, súlyos gazdasági károkat okozva. A betegség 2014 nyarán-őszén újra megjelent Törökországban is és folyamatosan észak felé terjedve megjelent Görögország, Bulgária és Románia teljes, valamint a balkáni országok egyes területein.

A betegség Magyarország déli részén 2014 őszén jelent meg. Azóta Baranya, Bács-Kiskun, Békés Csongrád és Tolna megyékben állapították meg a betegséget.

A kórokozót kizárólag a törpeszúnyogok (kórokozó átvivő, vagy vektor) terjesztik. A törpeszúnyogok a vírust hordozó állatok vérével táplálkozva fertőződnek, majd

a bennük szaporodó kórokozót továbboltják a fogékony kérődzőkbe. Az állatok egymást közvetlen kapcsolat útján nem fertőzik.

Fontos tudni, hogy a tüneteket nem, vagy nem kifejezetten mutató fertőzött szarvasmarhák jelentős szerepet játszanak a betegség fenntartásában, mivel a vírushordozó egyedek heteken át fertőzhetik a belőlük vért szívó törpeszúnyogokat.

MI AZ A SZEZONÁLISAN VEKTORMENTES PERIÓDUS?

Az év azon szakasza, amikor a kedvező időjárási körülmények miatt a kéknyelv betegség terjesztéséért felelős törpeszúnyog fajok aktivitása egy kritikus szint alá csökken. Ilyenkor a fertőzést közvetítő szúnyogok eltűntével a betegség terjedése is megáll.

Magyarországon a vektormentes periódus jellemzően december elejétől március végéig tart. A pontos dátumot az Országos Főállatorvos hirdeti ki az időjárási adatok és a rovarcspadázások eredményeitől függően.

MIK A BETEGSÉG KLINIKAI TÜNETEI?

Fertőzött juhokban a klinikai tünetek eltérőek, de a következő tünetek mutatkozhatnak:

1. láz,
2. vérzés és fekélyesedés a száj és orr nyálkahártyán,
3. fokozott nyálzás, orrfolyás és kötőhártya gyulladás,
4. duzzadt száj és nyelv,
5. sántaság, mivel a lábvégek vizenyőssé válhatnak és kifekélyesednek,
6. bágyság és lesóványodás,
7. hasmenés, hányás és tüdőgyulladás,
8. a nyelv kékes elszíneződése vérkeringési zavarok miatt (ritka),
9. a vemhes állatok elvetélhetnek.

A szarvasmarhák kevésbé érzékenyek, így gyakran tünetmentesek vagy csak enyhe tüneteket mutatnak. Kecskék és a vadon élő kérődzők pedig többnyire tünetmentesen átvészelik a betegséget.

HOGYAN LEHET A BETEGSÉGET KIMUTATNI?

A betegség gyanúja a jellemző tünetek alapján merülhet föl, de a fertőzöttség megerősítése vérmintából vagy az elhullott állat szervmintáiból, laboratóriumi (szerológiai és virológiai) módszerekkel történik.

MILYEN INTÉZKEDÉSEKET TESZ A HATÓSÁG A BETEGSÉG MEGFÉKEZÉSE ÉRDEKÉBEN?

A betegség hazai megjelenése miatt a NÉBIH szigorított állategészségügyi intézkedéseket rendelt el.

A kitörések esetében elrendelték:

1. a kitöréssel érintett állattartó hely helyi zárlatát,
2. a klinikai tüneteket mutató, virológiailag pozitív állatok leölését, illetve a klinikai tüneteket nem mutató, virológiailag pozitív állatok elkülönített levágását,
3. az állományok szúnyogellenes kezelését,
4. a fokozott megfigyelést (surveillance) a kitörések körüli 3 km sugarú körben,
5. a kitörések körül 20 km sugarú körben a 2000/75/EK Tanácsi irányelv 4. cikkében foglalt szerinti intézkedéseket (megfigyelési zárlat elrendelése a fogékony állatot tartó állattartó helyekre),
6. minimum 100 km sugarú körben védőkörzet,
7. a védőkörzet körüli min. 50 km sugarú körben megfigyelési körzetet,
8. a kényelv betegség felderítését célzó monitoring program keretein belül végzett vizsgálatok számának megemelését.

Fontos, hogy a megállapított védő- és megfigyelési zóna területéről kékenyelv betegségre fogékony állatot kiszállítani csak hatósági engedéllyel lehet.

MILYEN VÁLTOZÁSOK TÖRTÉNTÉK A HATÓSÁGI INTÉZKEDÉSEK TERÉN?

Az országos főállatorvos által kiadott 1/2015. számú határozat értelmében az új kékenyelv betegség kitörések esetében a megállapítás helyén és annak 20 km-es sugarú körében kötelező lesz végrehajtani a fogékony állatok vakcinázását. Ilyen esetben az oltóanyag beszerzési és beadási költségei az állatot terhelik. A kötelező vakcinázás elrendelésével a virológiailag pozitív egyedeket nem kell már leölni, illetve elkülönítetten levágni.

ELÉRHETŐ VAKCINA A KÉKNYELV BETEGSÉG ELLEN?

Igen, de használata korlátozott. Az országos főállatorvos által kiadott 1/2015. számú határozat értelmében a bármikor bekövetkezett kitörés miatt elrendelt korlá-

tozás alatt álló területen engedélyezett a fogékony fajok vakcinázása. Ilyen esetben az oltóanyag beszerzési és beadási költségei az állattartót terhelik. Az immunizált állatokról az állattartónak és a vakcinázást végző állatorvosnak naprakész nyilvántartást kell vezetni.

A kékenyelv betegség miatt korlátozás alatt nem álló területeken az állatok immunizálása továbbra is tilos.

MI TEGYEK, HA ARRA GYANAKSZOM, HOGY KÉKNYELV BETEGSÉGBEN BETEGEDTEK MEG AZ ÁLLATAIM?

Mivel a kékenyelv betegség bejelentési kötelezettség alá tartozó betegség, haladéktalanul forduljon állatorvosához vagy a járási állategészségügyi hivatalok munkatársaihoz.

Fontos tudni, hogy a bejelentési kötelezettség elmulasztása esetén az állattartót állami kártalanítás nem illeti meg.

MINT ÁLLATTARTÓ, MIT TEHETEK MÉG, HOGY MEGELŐZZEM A BETEGSÉGET?

Mivel kizárólag a törpeszúnyogok által terjed a betegség, a megelőzést segíti, ha a fertőzött szúnyogok nem csípik meg a fogékony állatokat. Ezért javasoljuk:

1. az állatok kezelését engedélyezett állatgyógyászati rovarölő és/vagy rovarriasztó készítményekkel,
2. állattartó épületek és trágyatárolók rovarölő szerrel való kezelését,
3. az állattartó telep környezetében a szúnyogok szaporodására alkalmas vizes-nedves helyek felszámolását, illetve rovarölő szerrel való kezelését,
4. az állatok zártan tartását a törpeszúnyogok aktivitásának csúcsán (napnyugtától napkeltéig).

A járványügyi helyzet romlása miatt az Európai Bizottság és a tagállamok egy Útmutatót állítottak össze a kékenyelv betegség vírusát terjesztő vektoroktól, a törpeszúnyogoktól mentes létesítmények kialakításához. Az Útmutató-

ban foglalt követelmények teljesítése esetén vakcinázás nélkül is lehetséges az állatok kiszállítása a körzetekből. A NÉBIH honlapján elérhető az Útmutató, valamint a vektortmentesítésre használható szerek listája.

MILYEN KÖZEGÉSZSÉGÜGYI KOCKÁZATAI VANNAK A BETEGSÉGNEK?

A kékenyelv betegség emberre semmilyen veszélyt nem jelent, az esetlegesen fertőzött állatokból származó hús vagy egyéb élelmiszer sem jelent kockázatot.

HOGYAN SZÁLLÍTHATOK BETEGSÉGRE FOGÉKONY ÁLLATOT?

1. Kéknyelv betegségtől mentes területről (amely sem a védő, sem a megfigyelési körzet hatálya alá nem tartozik), fogékony állat belföldre és az EU tagállamaiba a kéknyelv betegséggel kapcsolatos korlátozások nélkül szállítható.

2. Belföldön a védőkörzeten belül a klinikailag egészséges állatok szállítása a szolgáltató állatorvos által kitöltött kiegészítő igazolással lehetséges, amennyiben 30 napon belül nem fordult elő az állományban kéknyelv betegség és a betegség megállapítása miatt az állomány nem áll helyi zárlat alatt.
3. Belföldön a megfigyelési körzeten belül vagy megfigyelési körzetről védőkörzetbe a klinikailag egészséges állatok szállítása a szolgáltató állatorvos által kitöltött kiegészítő igazolással lehetséges, amennyiben 30 napon belül nem fordult elő az állományban kéknyelv betegség és a betegség megállapítása miatt az állomány nem áll helyi zárlat alatt.
4. Védőkörzetről megfigyelési körzetbe, védőkörzetről vagy megfigyelési körzetről mentes területre csak az illetékes megyei állategészségügyi hatóság engedélyével lehet kiszállítani állatot. Az állategészségügyi hatóság ilyen engedélyt az alábbi esetekben adhat:
 - a szállítás a szezonális vektortmentes időszakban történik, vagy az állatokat a jogszabályban meghatározott és az állategészségügyi hatóság által jóváhagyott vektortól védett létesítményben tartották és a jogszabályban

meghatározott vizsgálatok negatív eredménnyel megtörténtek,

- a kéknyelv betegség adott területen előforduló szerotípusa elleni vakcinázást követően a jogszabályban előírt várakozási idő letelt, illetve a védettség kialakulását követően a szükséges vizsgálatok negatív eredményt hoztak,
- a betegséget igazoltan átvészelt állatok szállíthatók, ha a jogszabályban előírt vizsgálatok kombinációja kedvező eredményt hozott.

A védő- vagy megfigyelési körzetről induló belföldi szállításkor a feltételek teljesülését a hatósági állatorvosnak kell igazolnia a kéknyelv betegségre vonatkozó kiegészítő igazoláson. Ha a szállítás másik Európai Unió tagországba történik, a feltételek teljesülését az állategészségügyi bizonyítványban, illetve a TRACES rendszeren keresztül kell igazolni.

Ha a szállítás nem EU tagországba történik, akkor a fogadó ország feltételrendszere szerint kell eljárni.

HOL TALÁLOK TOVÁBBI INFORMÁCIÓKAT?

A NÉBIH honlapján <http://portal.nebih.gov.hu/> részletes és naprakész információkat találhat a betegségről, az elrendelt védő- és megfigyelési körzetekről, valamint listát

az érintett településekről (https://www.nebih.gov.hu/aktualitasok/hirek/Magyarorszagon_is_megjelent_a_keknyelv_betegseg.html).

NÉBIH ZÖLD SZÁM 06 80 263 244

Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal

www.nebih.gov.hu

ugyfelszolgalat@nebih.gov.hu

www.facebook.com/nebih.hu

Telefon: 06-1-336-9000

Fotók:

Dr. Aladics Sándor | NÉBIH | Fotolia